

A tanóra/modul címe:

BARTÓK BÉLA: KÉKSZAKÁLLÚ HERCEG VÁRA

KOOPERATÍV TANULÁSI TECHNIKÁK

A modul célja:

Bartók Béla a Kékszakállú herceg vára című operáját ismerjük meg és dolgozzuk fel az elkövetkező órákon a kooperatív tanulási formák alkalmazásával. Kapcsolatokat keresünk az opera és a már meglévő zenei ismereteitek között, hiszen az elvágyódás és a társra vágyás érzése, a népdal, népballada zenei és tartalmi elemei, az ellentétek, a szimbólumok ismerősek már tanulmányaitokból. Lehetőségetek lesz aktívan részt venni az órákon, hogy minél eredményesebben elsajátíthassátok az ismereteket.

1. Feladat

Párosítsátok a következő neveket és fogalmakat! Minden lehetséges kapcsolatot próbáljatok megjelölni!

Balázs Béla	monda
Középkor	Ady Endre
Bartók Béla	szövegkönyv
Vár	XX. század
A vár fehér asszonya	Kékszakáll(ú) ballada

2. Feladat

Hallgassuk meg közösen az opera (szöveggönyv) elején található Prológot!
Beszéljétek meg csoporttársaitokkal, hogy mi jut eszetekbe róla? Mire emlékeztet benneteket?

*”Haj regő rejtem
hová, hová rejtsem...
Hol, volt, hol nem:
kint-e vagy bent?
Régi rege, haj mit jelent,
Urak, asszonyságok?
Ím szólal az ének.
Ti néztek, én nézlek.
Szemünk,
pillás függőnye fent:
Hol a színpad:
kint-e vagy bent,
Urak, asszonyságok?
Keserves és boldog
nevezetes dolgok,
az világ kint haddal tele,
de nem abba halunk bele,
urak, asszonyságok.
Nézzük egymást, nézzük,
regénket regéljük.
Ki tudhatja honnan hozzuk?
Hallgatjuk
és csodálkozunk,
urak, asszonyságok.
Zene szól, a láng ég.
Kezdődjön a játék.
Szemem pillás függőnye fent.
Tapsoljatok majd, ha lement,
urak, asszonyságok.
Régi vár, régi már
az mese ki róla jár.
Tik is hallgassátok.”*

3. Feladat

Hasonlítsátok össze a népmesék és az opera szövegeknyvét, és töltsétek ki a táblázatot!
Írjatok még példákat az operából népmesei elemekre!

Népmesei elemek	Példa az operából	Idézet a szövegeknyvből
Hazulról való eltávozás	Judit otthagyja a családját	
Tilalom, mint próbatétel		„Adok neked három kulcsot/Látni fogsz, de sohse kérdezz”
A tilalom megszegése	Az ajtók kinyitása	
Tudakozódás		„Mond meg nekem Kékszakállú,/Kit szerettél én előttem?”
Hiány (valaminek/valakinek)	Fény, nyitottság	
Adományozás	Korona, palást, kincsek	
A hős átalakulása	Judit „beépülése” a várba	
Népmesei elemek		

4. Feladat

a.) Venn-diagramm készítésével keressetek kapcsolatokat és eltéréseket a Molnár Anna című népballada és az opera között!

b.) Keressetek példákat mindkét műből a következőkre: „fejbe nézés” szimbóluma, „áldozat – jelkép” („beépülés motívum”), „hívogatás-motívum”

5. Feladat

A kapott képzőművészeti alkotások, vers és színpadkép/ek alapján minden csoport válaszoljon a következő kérdésekre!

1. Milyen kapcsolatot láttok a képzőművészeti alkotás és az opera között? Mit szeretett volna megragadni a műből az alkotó? Hogy látja ő a Kékszakállú herceg vára című operát?
2. Milyen kapcsolatot láttok a vers és az opera között? Mit szeretett volna megragadni a műből a költő? Hogy látja ő a Kékszakállú herceg vára című operát?
3. Mi a véleményetek a színpadterv(ek)ről? Ti is hasonlót terveznétek? Indokoljátok a válaszotokat!

6. Feladat

Az előre megadott grafikai szervező segítségével készítsétek el az opera történetpiramisát!

7. Feladat

Indokoljátok a következő állításokat!

1. A Kékszakállú intenzív típus, mert a keleti bölcsek mintájára hirdeti: „Megállni és nem törődni a múlttal, élvezni az életet!”
2. Judit extenzív típus, fausti szereplő, aki hirdeti, hogy „az értelmes kíváncsiság az élet előrevivője”.

8. Feladat

A vár, az ajtó, a fény és a vér az opera vezérmotívumai, fő jelképei. Miket jelképeznek?

9. Feladat

Töltsétek ki a következő táblázatot!

Ajtó	Szín	Jelkép	Zenei megoldások
1. Kínzókamra			félelmetes ragyogású fuvola - piccoló futamok
2. Fegyveres ház			trombitaszignál → katonák, rézfúvósok → harc
3. Kincsesház			hosszan kitartott fényes D- dúr hármások

4. Virágoskert			gazdagon hangszerelt bartóki Esz-dúr „természetzene”
5. A Herceg birodalma			ötfokú dallam az egész zenekaron és az orgona egész regiszterén + csupa dúr- hármas harmonizálás
6. Könnyek tava			a hangszerek hullámvonalat leíró gyors futamai
7. Régi asszonyok terme			kifejező c-moll sirató- dallam: kettőjük tragédiája a magány

10. Feladat

Készítsetek jellemterképet Juditról / Hercegről!

Írjátok a tulajdonságok mellé, hogy milyen zenei megoldásokat, eszközöket alkalmaz hozzá Bartók Béla!

11. Feladat

Válaszoljatok a következő kérdésekre!

a.) Mi az opera három rétege? Miért fontosak a következő mondatok az operában:

1. „Judít jössz-e még utánam?” „Megállsz Judit? Mennél vissza?” „Nyitva van még fenn az ajtó!”

2. „gyere nyissuk, velem gyere” „Én akarom kinyitni, én!” „Most már vezess mindenhová!”

b.) Hogyan jelenik meg a zenében a Herceg és Judit tragikumája? Miért fordulópont az V. ajtó?

c.) Igazoljátok az opera soraival, hogy Judit kíváncsi, és hogy Judit fél!

12. Feladat

Hogyan épül fel az opera fény- és hangdramaturgiája? Készítsünk közösen ábrát hozzá!

Miért fejezte be Bartók Béla az operát cisz hangon és nem fisz-mollban? Milyen kapcsolatban van a fisz-mollal a cisz hang?

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K KAPOSVÁRI
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

13. Feladat

Készíts ötsoros verset a következő szempontok alapján: (1.) 1 főnév, (2.) 2 melléknév, (3.) 3 szó a témához kapcsolódó cselekvés, (4.) 4 szó, a témához kapcsolódó személyes érzések, gondolatok, (5.) az első szó szinonimája 1 szóban, ami a téma lényegét fejezi ki, tehát a lényeg újrafogalmazása.

A következő főnevek közül választhatsz: könnyek, birodalom, asszonyok, kincsek, fegyverek, virágok, kínzókamra, vér, vár, ajtók

14. Feladat

Írjátok le öt mondatban az opera történetét úgy, hogy pozitívan végződjön! Bárhonnan megváltoztathatjátok a történetet. Indokoljátok a megoldásotokat!

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV